

Javec Jakopin

Svetovni trg zahteva svetovno odličnost

Slovenija je zaradi svoje majhnosti v veliko večji meri kot druge nove evropske države postavljena pred neusmiljeno zahtevo po globalni konkurenčnosti.

Na izzive in težavnosti globalizacije so bile nekatere dežele, ki so bile že prej v vrhu svetovnih lestvic (bodisi zaradi količinskih prednosti ali pa zaradi globine specialnih znanj), veliko bolje pripravljene. Tem je svetovni trg odprl možnosti še do večje rasti in še do večjega uspeha.

Slovenija s svojo majhnostjo, zgodovinsko, sociološko in politično umeščenostjo ni v takem položaju. Po osemstoletnem obdobju pod habsburško družino, in potem po dvaindvajsetih letih kraljevine južnoslovanskih narodov pod srbsko taktirko ter končno po petinpetdesetih letih komunizma je zelo slabo pripravljena na tekmovanje.

Vrednote, ki so nam omogočale preživetje v prejšnjih nedemokratskih in zaprtih sistemih, so bile garanje in skromnost, pridnost, ubogljivost in prilagodljivost gospodarju. Skupaj z zelo visoko ceno dela v Sloveniji in z izjemno visoko stopnjo socialne zaščite pomenijo naše omenjene tradicionalne vrednote hudo pomanjkanje sposobnosti za globalno kompetitivnost. Trenutno smo na repu svetovne lestvice, in še drsimo navzdol.

Nismo še zašli v krizo, Slovenci so zadovoljni s svojimi pridobitva-

mi in se zato krčevito otepajo vsake spremembe. Ostale države v Evropi se z veliko naglico in z zavestjo, da je to prednostna naloga za obstoj nacije, ukvarjajo z ukrepi, ki bi zagotovili konkurenčnost njihove delovne sile, njihovih podjetij in blagovnih znamk.

Kaj lahko storimo?

Slovenija lahko enakopravno sodeluje v evropski družini narodov le tako, da poišče in prepozna svoje talente in področja, kjer smo boljši od ostalih ali pa vsaj globalno sposobni enakovrednega tekovanja na najvišjem nivoju. To pomeni, da moramo poiskati svojo *odličnost*, in področja, kjer to odličnost lahko učinkovito uveljavimo.

Med največjimi trenutnimi težavami Slovenije sta nizka *prepoznavnost* in nizek *ugled* (image) države na svetovnem prizorišču. Zaradi tega so vsi slovenski izdelki in storitve, ki jih ponujamo na svetovnem trgu, podvrednoteni (saj prihajajo iz no-name ali iz low-quality-image dežele. Posebej onemogoča ta položaj prodajo slovenskih izdelkov najvišje kakovosti in cenovnega razreda. Prav ti izdelki ali usluge pa imajo najvišjo dodano vrednost (prinašajo največ) in obenem gradijo ugled naše države kot dežele, kjer znajo izdelati odlične produkte najvišjega cenovnega razreda. Zaradi tega je škoda dvojna, in odraz tega stanja je tudi skoraj popolna odsotnost uglednih blagovnih znamk v slovenskem lastništvu.

Zavedati se moramo, da je najpomembnejša blagovna znamka prav Slovenija, in storiti moramo vse potrebno, da jo bomo trdno zasidrali v zavest vseh zemljanov kot znamko zanimive in lepe dežele, sposobnih, strokovnih in prijaznih ljudi, ter izdelkov in storitev najvišje kakovosti.

Ustvariti bi morali okolje, ki bi aktivno podprlo ali vsaj pozdravilo projekte, ki bi povečali prepoznavnost in ugled naše države in njenega prispevka v produkcijskem smislu.

Obenem bi dosegli pomemben stranski učinek: vrnil bi samozavest in zaupanje v lastne moči vsem Slovencem, saj je prav malodušnost in lastno podcenjevanje (ki ga je v zadnjih desetletjih sistematično privzgajala država) pomemben krivec za zgoraj opisane pojave.

Naša država in njena predhodnica sta v zadnjih šestdesetih letih s

svojim delovanjem zakrivili obstoječe stanje - v nobenem primeru ne moremo tega pripisati odsotnosti talentov in znanja med Slovenci ali nesposobnosti, da bi izdelali vrhunske izdelke. Talenti so bili ali zatrti ali pa so svojo kreativnost oddali drugim narodom, država pa je posvečala pozornost in resurse razvajenim velikanom, ki so popolnoma nesposobni tekmovanja na vrhunski mednarodni ravni - in lahko uspevajo samo zaradi monopolnega položaja in državne zaščite.

Ugotovimo tudi lahko, da je v Sloveniji množica visokih tehnologij, znanja in mednarodnih izkušenj, vendar so to izolirani drobni otoki, ki niso povezani in zato ne morejo doseči večjih dimenzij z ekonomskega stališča. Temu je v prvi meri kriva država, saj se vsi nadarjeni in konkurenčni akterji, ki so skoraj brez izjeme majhni, skrivajo. Le s tako držo nizkega profila lahko preživijo, saj je vsaka izpostavljenost tega »privatnega« sektorja nevarna.

Katera so področja, kjer bomo najlažje dosegli odličnost in prepoznavnost?

Imamo vsaj tri odlične možnosti:

1. Kreacija in inženiring novih rešitev visokih tehnologij z visoko dodano vrednosjo. Slovenija ima stoleja dolgo tradicijo inovacijske in orodjarske dejavnosti. Imamo izjemno raznoličen nabor in globino tehnologij, znanj in izobrazbe. Naša lokacija v Evropi je odlična, z dobro dostopnostjo in infrastrukturo. Slovenci znamo jezike, smo prilagodljivi (edina uporabna odlika iz starih časov!), in brez težav komuniciramo z vsemi narodi, verami in kulturami, saj izhajamo iz majhne, nevtralne in gostoljubne dežele.
2. Lastnosti, ki smo jih opisali v zgornjem stavku, osvetlijo našo drugo pomembno priložnost: popezovanje vzhoda in zahoda, severa in juga. Mi smo edina dežela, kjer se Rusi počutijo kot doma, obenem pa brez težav sklepamo posle z Nemci ali Američani. Ta posredniška oziroma povezovalna vloga daje večino kruha državam kot sta na primer Belgija (ZDA - Evropa) ali Avstrija (vzhod - zahod), in tudi Slovenci smo se dostikrat že izkazali v tej vlogi. Gre seveda za to, da to izjemno sposobnost razvijemo in izkoristimo v največji možni meri.

3. Naša državica je izjemno raznolika, lepa, z zanimivo in bogato zgodovino ter kulturami, nedotaknjeno naravo in hitrim ter enostavnim dostopom iz vseh evropskih držav. To je *odličnost* v najžlahtnejšem pomenu te besede, in to je vsekakor naše skrito orožje, ki ga dosedaj nismo niti pokazali, kaj šele uporabili.

Še nekaj o povezavi med odličnostjo in globalizacijo: v našo zavest se mora trdno zasidrati občutek, da gre za *tekmovanje*, za katerega je bistven pojem *konkurenčnosti*. Ti pojmi so zrcalno nasprotje garantiranega obstoja, lagodja in blagostanja, karkšnega je obljubljal komunizem. Najbrž je prav zato tako težko uveljaviti spremembe, ki bi vodile k večji konkurenčnosti Slovenije.

To tekmovanje pa seveda ni mestno, regionalno ali državno prvenstvo: gre za ves čas trajajočo olimpiado, kjer moramo nenehno ves čas zreti v oči najboljšim svetovnim akterjem področja, v katerem delamo (oziroma tekmujemo).

Če smo torej zaljubljeni v neko stroko, imamo za to potreben talent in znanje, se je treba čimprej spustiti v boj z najboljšimi na tem področju - na svetu. Tam, kjer je največ tega znanja in dogajanja, se bomo hitro učili, preizkusili - in ugotovili, koliko veljamo. Potem pa imamo dve možnosti: ali se učiti in krepiti hitreje kot drugi in zmagati - ali pa zamenjati športno panogo.